

Anu Wikman-Immonen, Kirsi Lamberg, Sirpa Sivonen

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 5.10.2022

HE 114/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Kuntaliitolta lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Ehdotettujen lakien on tarkoitus tulla voimaan 15.12.2022.

Esityksen tarkoituksena on edistää työperusteisten oleskelulupien nopeaa ja sujuvaa käsittelyä ja sen tavoitteena on keskimäärin kuukauden käsittelyaika.

Kuntaliitto pitää esityksen tavoitteita kannatettavia. Kuntien ja alueiden elinvoima edellyttää osaavaa työvoimaa palveluissa, yrityksissä ja hallinnossa. Keinoja, joilla voidaan nopeuttaa ja tehostaa työvoiman maahanmuuttoa Suomeen, on kehitettävä erityisesti työvoimapula-aloilla.

Kuntaliitto on työ- ja elinkeinoministeriölle 4.3.2022 antamassaan lausunnossa hallituksen esityksen valmisteluun esittänyt tärkeitä muutoksia kuntien työvoimatarpeen parantamiseksi. Kuntaliitto toistaa tuolloin esiin nostamansa näkökohdat.

Oleskelulupakäytäntöjen kehittämisen lisäksi tulee edistää jo muutoinkin maahan muuttaneiden henkilöiden tutkintojen tunnustamista ja osaamisen tunnistamista, muunto- ja täydennyskoulutusta sekä suomen/ruotsin kielen opintoja sekä nopeuttaa Valviran lupaprosesseja. Kuntaliitto korostaa, että hankkeiden hyvien toimintatapojen siirtäminen jatkuviksi prosesseiksi vaatii pysyvän ja riittävän valtion rahoituksen.

Saatavuusharkinnalla voidaan ottaa huomioon jo maassa olevan työvoiman työllistymisen edistäminen sekä työvoiman hyväksikäytön torjunta. Työvoiman maahanmuutto on tärkeää myös kuntien ja hyvinvointialueiden työvoiman saannin näkökulmasta, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon alalla.

Kuntaliitto korostaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikat kuuluvat keskeisiin työvoimapula-aloihin. Olisi tärkeää, että saatavuusharkinta poistettaisiin kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollon alan henkilöstön osalta koko maassa. Kuntaliitto katsoo, että ELY-keskusten alueelliset työvoiman käytön linjaukset sosiaali- ja terveydenhuollon osalta tulisi yhdenmukaistaa koko maassa.

Hallituksen esityksen mukaan erityisosaajan oleskelulupa on sidottu ainoastaan palkkaukseen. Kuntaliitto esittää, että erityisosaajaksi määriteltäisiin myös ne sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät, joihin sovelletaan Valvira edellyttämää ammatinharjoittamisoikeutta. Näihin ammatteihin ei kuitenkaan tulisi soveltaa palkkaukseen perustuvaa määritelmää erityisosaajasta.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että työnteon perusteella myönnettävien oleskelulupien yleisissä edellytyksissä on otettu huomioon turvattu toimeentulo.

Kuntataloudelliset vaikutukset

Hallituksen esityksen luvussa 4.2.1.1 Kuntataloudelliset vaikutukset todetaan, että ”Esityksellä ei ole suoraan vaikutuksia kuntiin, koska esityksen sisältämät lainsäädäntömuutokset tekevät osaltaan mahdolliseksi niiden tavoitteiden saavuttamisen, joita tämän esityksen alussa on esitetty maahanmuuton osalta.” Vaikka hallituksen esityksessä ei esitetä kunnille uusia tai laajenevia tehtäviä, tulee lainvalmistelussa huomioida myös mahdolliset välilliset vaikutukset kuntatalouteen. Työperusteisen maahanmuuton edistäminen tarkoittaa, että myös sellaisten henkilöiden määrä lisääntyy, joille syntyy kotikuntalaisuuden myötä oikeus lakisääteisiin palveluihin ja etuuksiin. Tämä lisää kuntien ja hyvinvointialueiden palveluiden kysyntää. Työperusteinen maahanmuutto lisää toisaalta kuntien verokertymää.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on todennut, että arviointi kuntien tosiasiallisista mahdollisuuksista vastata niille kuuluvien palveluiden tuottamisesta tulisi tehdä kuntien verotulojen ja muiden tulojen sekä valtionosuuksien ja verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasausten muodostaman kokonaisuuden pohjalta (PeVL 12/2011 vp, PeVL 34/2013 vp). Kuntien rahoitusperiaatteen toteutumista arvioidaan julkisen talouden ohjausjärjestelmään sisältyvän julkisen talouden suunnitelman osana laadittavassa kuntatalousohjelmassa.

Kuntaliitto katsoo, että edellä mainitut välilliset kustannukset tulee mainita hallituksen esityksen luvussa 4.2.1.1 Kuntataloudelliset vaikutukset.

SUOMEN KUNTALIITTO

Anu Wikman-Immonen
erityisasiantuntija
Elinvoima ja talous -yksikkö